Tuomas Hupli
16.2.2022

LAKIVALIOKUNNALLE

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

- **hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 238/2021 vp)**

- **lakialoitteesta laiksi konkurssilain 1 luvun 6 §:n ja 3 luvun 4 §:n muuttamisesta (Ruut Sjöblom koko ym. LA 15/2020 vp)**

- **lakialoitteesta laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 9 a §:n muuttamisesta (Sebastian Tynkkynen ps ym. LA 89/2020 vp)**

1. YLEISTÄ

Kiitän eduskunnan lakivaliokuntaa tilaisuudesta lausua otsikossa mainituista hallituksen esityksestä ja lakialoitteista. Lausuntonani esitän kunnioittaen seuraavan.

Totean aluksi, että olen toiminut hallituksen esitysluonnoksen valmistelleen, 29.1.2020 asetetun työryhmän (yrityssaneeraustyöryhmä) pysyvänä asiantuntijana. Kaikki, mitä hallituksen esityksessä esitetään, on työryhmän perusteellisten keskustelujen ja asiantuntijatyön tulosta. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1023 (jäljempänä uudelleenjärjestelydirektiivi), joka esityksellä pantaisiin täytäntöön, tarjoaa jäsenvaltioille jonkin verran liikkuma- ja valinnanvaraa. Direktiiviin perustuva olennaisin velvoite on kuitenkin ennalta estävän uudelleenjärjestelymenettelyn säätäminen kansallisiin lakeihin, mikä velvoite hallituksen esityksen mukaan toteutettaisiin ns. varhaisella saneerausmenettelyllä. Tämän ohella säilyisi mahdollisuus aloittaa maksukyvyttömyyteen tai velkojien riittävään puoltoon perustuva saneerausmenettely (perusmuotoinen saneerausmenettely). Osallistumiseni hallituksen esityksen valmisteluun tarkoittaa samalla sitä, että otan tässä lausunnossa esille vain eräitä keskeisiä perusratkaisuja.

Hallituksen esityksen yhteydessä käsiteltävistä kahdesta lakialoitteesta totean ainoastaan, että niissä esitetyille lainsäädännön muutoksille ei ole minkäänlaista tarvetta. Yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevat muutosehdotukset turvaavat lakialoitteissa esitetyt tavoitteet paremmin, koska hallituksen esitys perustuu tutkittuun tietoon. Henkilökohtaiseksi konkurssiksi kutsuttu menettely tulee poliittisissa keskusteluissa esille epäsäännöllisin väliajoin, mutta aina irrallaan siitä tosiasiasta, että pitkälle kehitetty yksityishenkilön velkajärjestely toteuttaa samat tavoitteet tutkimukseen perustuvan tiedon nojalla sekä oikeusjärjestyksen perusperiaatteet turvaavalla tavalla.

2. PERUSRATKAISU KAHDESTA MENETTELYVÄYLÄSTÄ YRITYSSANEERAUKSEEN

Yrityssaneeraustyöryhmän välimietinnöstä (Yrityssaneerauslain muuttaminen: Maksukyvyttömyysdirektiivin täytäntöönpano, oikeusministeriön julkaisuja Mietintöjä ja lausuntoja 2021:18)

saadussa lausuntopalautteessa esitettiin jonkin verran kritiikkiä siitä, että yritysten elvytysmenettelyihin esitetään uutta menettelymuotoa tai -väylää. Tästä aiheutuva menettelyvaihtoehtojen laajentuminen toki tarkoittaa, että järjestelmästä tulee jossain määrin aiempaa epäyhtenäisempi. On syytä korostaa, että vaihtoehtojen kirjon laajentaminen kuitenkin perustuu direktiiviin. Oikeuspoliittinen (tai insolvenssipoliittinen, jos tällaista termiä halutaan käyttää) perusideahan on, että jäsenvaltioiden on tarjottava lailla säännelty oikeussuojamenettely, johon pääsevät vain maksukykyiset yritykset – ja johon siis ei pääse, jos yritys on jo maksukyvytön. Tämä on nimenomaan *ennalta estävyyden peruskriteeri*. Perinteiseen yrityssaneeraukseen on Suomen oikeuden mukaan kylläkin päässyt jo ennen direktiiviä uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella tai velkojien riittävällä tuella (puoltohakemuksella), mutta yrityssaneeraus on tästä huolimatta jäänyt lähinnä maksukyvyttömien yritysten oikeussuojamenettelyksi. Juuri tähän pyritään vaikuttamaan säätämällä yrityssaneerauslakiin menettely, jonka edellytyksenä on, ettei yritys ole maksukyvytön. Tavoitteena on siten myös aikaistaa uudelleenjärjestelytoimiin ryhtymistä: jos hakemusta viivytetään niin, että maksukyvyttömyyden uhka toteutuu, varhainen yrityssaneeraus ei ole käytettävissä. Myös on todettava, että hallituksen esityksessä ehdotettu uusi menettelyväylä ei tee järjestelmästä ylivoimaisen vaikeasti hahmottuvaa eikä hallittavaa. Yritysvelallisten taloudelliset kriisit ovat monenlaisia ja moniulotteisia, minkä vuoksi järjestelmän yksinkertaisuus ei voi olla ainoa eikä edes tärkein tavoite (todettakoon, että myös direktiivin johdanto-osan kappaleessa 29 jäsenvaltioita kehotetaan luomaan kansallisiin järjestelmiinsä (preventive restructuring frameworks) joustavia menettelyjä). Tärkeintä on tarjota oikeussuojamenettely, johon yritysten reaalimaailmassa hakeuduttaisiin nykyistä aiemmin. Toki jää nähtäväksi, onko tämäkään riittävä keino tavoitteen saavuttamiseksi.

3. ERÄÄT YKSITTÄISET EHDOTUKSET HALLITUKSEN ESITYKSESSÄ

Kuten todettu, kannatan kaikkia hallituksen esityksessä ehdotettuja muutoksia, enkä sen vuoksi perustele niitä tässä lausunnossani. Eräistä hallituksen esityksen mukaisista ehdotuksista todettakoon, että varhaiseen saneerausmenettelyyn hakeutumista tukee muun ohella esitys siitä, että osakeyhtiössä ja osuuskunnassa päätösvalta hakemuksen tekemisestä kuuluisi hallitukselle, kun se nykyään kuuluu yhtiökokoukselle tai osuuskunnan kokoukselle. Mielikuva yrityssaneerauksesta raskaana, aikaa vievänä menettelynä kevenee melko automaattisesti jo sillä, että direktiivin mukainen rauhoitusaika (stay of individual enforcement actions) kestää enimmillään 12

kuukautta ja rauhoitusajan ensimmäisen vaiheen ehdotetaan kestävän kolme kuukautta (direktiivin salliman neljän kuukauden sijasta). Edelleen kevennystä ja oikeusvaikutusten monipuolistumista tarkoittaa se, että rauhoitusaikaan kytketyt maksu-, perintä- ja täytäntöönpanokiellot ehdotetaan tulemaan voimaan tuomioistuimen päätöksellä, kun ne perinteisesti ovat alkaneet täysimittaisina suoraan menettelyn alkaessa. Myös konsernitilin käyttöoikeuden jatkaminen edistää yritysten taloudellisen uudelleenjärjestelyn edellyttämää joustavuutta.

4. JOHTOPÄÄTÖKSET SEKÄ YHTEYDET ERÄISIIN MUIHIN JA TULEVIIN HANKKEISIIN

Hallituksen esitys on perusteellinen ja monipuolisesti harkittu. Jo direktiivin implementoinnin määräaika edellyttää esityksen ripeää käsittelyä eduskunnassa. On valitettavaa, että velkakonversio jätettiin yrityssaneeraustyöryhmän toimeksiannon ulkopuolelle. Velkakonversioita kuitenkin toteutetaan yrityssaneerauksissa sopimusperusteisesti ja yrityssaneeraustyöryhmän välimietinnössä (viitattu edellä) sekä siitä annetussa lausuntopalautteessa (Lausuntotiivistelmä, Oikeusministeriön julkaisuja Mietintöjä ja lausuntoja 2021:31) todettiin velkakonversiota koskevan lainvalmistelun tarve. Eräät merkittävät saneerauskeinot, joita direktiivi ei edellytä, ovat oikeusministeriössä parhaillaan lainvalmistelun kohteina ja tulevat täydentämään eduskunnan käsittelyssä nyt olevaa uudistusta. Käsiteltävänä olevasta esityksestä erillinen, mutta direktiiviin kiinteästi kytkeytyvä hanke ns. varhaisvaroitusvälineitä koskevasta palvelukokonaisuudesta on niin ikään merkittävä pyrittäessä aidosti varhaista yrityssaneerausprosessia tukevaan insolvenssikulttuuriin.

Turussa 16. helmikuuta 2022

Tuomas Hupli
Prosessioikeuden apulaisprofessori (tenure track II vaihe)
Turun yliopisto